

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๙ มาตรา ๒๙/๑ มาตรา ๓๔
มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๙/๑ และมาตรา ๑๒๙)

(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคเพื่อไทย กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยเพิ่มความเป็นวรรคห้าของมาตรา ๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙ เพิ่มสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเป็นมาตรา ๒๙/๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๗ เพิ่มสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญเป็นมาตรา ๔๙/๑ และเพิ่มอำนาจของคณะกรรมการที่จะเรียกเอกสารหรือเรียกบุคคลมาแถลงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๙

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ใช้บังคับมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว แต่บทบัญญัติหลายมาตราที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หลายเรื่องยังขาดความชัดเจน และมีปัญหา ได้แก่ สิทธิในกระบวนการยุติธรรมหลายประการไม่ได้บัญญัติไว้ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ทั้งสิทธิในการขอปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมกรณีอื่นๆ เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองยังขาดสาระสำคัญ ทำให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นใช้บังคับ มีบทบัญญัติที่จำกัดการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองและเป็นอุปสรรคและภาระของพรรคการเมืองเกินความจำเป็น สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐควรมีความชัดเจนและเปิดโอกาสให้ผู้ยากไร้ได้ใช้สิทธิโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ขณะที่สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญในการต่อต้านโดยสันติวิธีต่อการทำรัฐประหารและการกระทำอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญกลับไม่ได้บัญญัติไว้ นอกจากนี้หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ของรัฐสภา ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่จะเรียกเอกสารหรือเรียกบุคคลมาแถลงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นก็ไม่สามารถครอบคลุมหน่วยงานขององค์กรฝ่ายตุลาการและองค์กรอิสระ ขณะที่องค์กรตุลาการและองค์กรอิสระมีบทบาทและหน้าที่ในการตรวจสอบฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารอย่างเข้มข้น ทำให้ระบบการตรวจสอบถ่วงดุลขาดความเหมาะสม เป็นผลให้การดำเนินงานของรัฐสภาเป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ จึงสมควรปรับปรุงหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการให้มีความ

เหมาะสม ดังนั้น เพื่อให้บทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มีความชัดเจนและเกิดผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มีกลไกในการต่อต้านการรัฐประหารไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตรา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

(๕) ผู้เสียหาย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะจำกัดการตีพิมพ์ด้วยความเป็นธรรมมิได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและไม่เสียค่าใช้จ่าย การบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องมีความเป็นอิสระเปิดเผย และตรวจสอบได้ การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ทั้งนี้ จะต้องไม่มีบทบัญญัติใดที่ทำให้เกิดภาวะแก่พรรคการเมืองเกินความจำเป็น

การจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องไม่มีขั้นตอนและความยุ่งยากเกินควร ส่วนการยุบพรรคการเมืองจะทำได้เฉพาะกรณีที่ปรากฏพยานหลักฐานที่ชัดเจนว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และได้รับหลักประกันสุขภาพโดยถ้วนหน้า”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๙/๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“มาตรา ๔๙/๑ การทำรัฐประหารเพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อเปลี่ยนแปลงอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน และการจะนิรโทษกรรมแก่ผู้ทำรัฐประหารจะกระทำมิได้ไม่ว่ากรณีใด อีกทั้งห้ามมิให้ศาล หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐยอมรับต่อการกระทำดังกล่าว โดยความผิดจากการทำรัฐประหารมิให้มีอายุความ

บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธี ซึ่งการกระทำรัฐประหาร หรือการกระทำอื่นทำนองเดียวกันที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การปฏิเสธไม่ยอมรับอำนาจที่ได้มาจากการรัฐประหาร ให้ถือเป็นประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามมาตรา ๕ วรรคสอง และให้มีผลใช้บังคับเสมอด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง มีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำ หรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาอยู่นั้นได้ และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช

๑. กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒. กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญให้นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓. เพิ่มความเป็นวรรคห้าของมาตรา ๒๕ โดยขยายการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้รวมถึงสิทธิหรือเสรีภาพตามพันธะสัญญาและกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีด้วย (มาตรา ๓)

๔. กำหนดความคุ้มครองสิทธิในการขอลปล่อยตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา และการไม่ปล่อยตัวชั่วคราวจะต้องเป็นกรณีที่หากปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือมีเหตุอื่นเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และกำหนดให้จำเลยที่ศาลชั้นต้นไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวและจำเลยที่ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์ไม่ได้พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือลงโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะถูกคุมขังระหว่างพิจารณาเกินหนึ่งปีมิได้ เพื่อมิให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจกว้างขวางเกินไป จนกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยและบทสันนิษฐานของรัฐธรรมนูญ โดยแก้ไขเพิ่มเติมวรรคห้าของมาตรา ๒๙ และเพิ่มความเป็นวรรคหกของมาตรา ๒๙ (มาตรา ๔)

๕. เพิ่มสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เป็นมาตรา ๒๙/๑ (มาตรา ๕)

๖. กำหนดให้กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นฯ จะจำกัดการตีพิมพ์ด้วยความเป็นธรรมมิได้ โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๔ (มาตรา ๖)

๗. แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยกำหนดให้ผู้ที่ เป็นสมาชิกพรรคต้องสมัครใจและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การบริหารพรรคการเมืองต้องมีความเป็นอิสระ เปิดเผย และตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรค โดยกฎหมายที่ตราขึ้นจะต้องไม่มีบทบัญญัติที่เป็นภาระแก่พรรคการเมืองเกินความจำเป็น อีกทั้งให้การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องไม่มีขั้นตอนยุ่งยากเกินควร ส่วนการยุบพรรคจะทำได้เฉพาะเมื่อมีพยานหลักฐานชัดเจนว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเท่านั้น โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๕ (มาตรา ๗)

๘. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง เพื่อให้สิทธิของประชาชนที่จะได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐมีความชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น (มาตรา ๘)

๙. เพิ่มความในมาตรา ๔๙/๑ เพื่อให้สิทธิในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญแก่ประชาชนในการต่อต้านโดยสันติวิธีต่อการทำรัฐประหารหรือการกระทำอื่นทำนองเดียวกัน (มาตรา ๙)

๑๐. แก้ไขเพิ่มเติมวรรคสี่ของมาตรา ๑๒๙ เพื่อให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิการในการออกคำสั่งเรียกเอกสารหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็น ครอบคลุมถึงองค์กรตุลาการและองค์กรอิสระด้วย (มาตรา ๑๐)

